

ה'
ב'
ה'
א', ב'
ד'
י"ב

שבחו והודו לשמו
מי כמון
נורא תהילות
זה א-לי
ה' ימלוך לעולם ועד
גאל ישראל

אוצר החכמה

אוצר החכמה

(נשמתי) הן הם יודו ויברכו וישבחו... כי כל פה לך יודה... כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמון... מי ידמה לך ומי ישוה לך ומי יערך לך... שכן חובת כל היצורים לפניך להודות... (ישתבח) כי לך נאה ה' א-לדינו... שיר ושבחה... (אחד מי יודע) כי לו נאה כי לו יאה.

(ו) הנבואה. (מתחלה) מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו... שנאמר (יהושע א-כז) "ויאמר יהושע אל כל העם וגו'" (ברוך שומר) כמו שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים שנאמר "ויאמר לאברם ידע תדע כי גר יהיה זרעך וגו'" (ר"ל ע"י נבואה - הערת ר' שמואל משה ווייצנר נ"י) (ארמי) ורב כמו שנאמר (יחזקאל טז) "רבבה כצמח השדה וגו'" ובזרוע נטוהי זו החרב כמו שנאמר (דה"א כא) "וחרבו שלופה בידו וגו'"... היתה של ארבע מכות שנאמר (תהילים עח) "ישלח בם חרון אפו וגו'". הלל, הלל הגדול (הרי שאנו מאמינים בדברי הנביאים שהם אמת ובאים לפרש דברי התורה).

(ז) נבואת משה רבינו (ריה"ג אומר) "וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו". (אמנם עיין ברמב"ם פ"ח מיודי התורה ועיין בספר פחד יצחק לפסח מאמר ל"ו ודו"ק).

(ח) תורה מן השמים... שכל התורה הנמצאת עתה בידינו היא התורה שניתנה למשה מפי הגבורה. (עבדים היינו) כולנו יודעים את התורה. (ברוך המקום) ברוך המקום ברוך הוא ברוך שנתן תורה לעמו ישראל (כמה מעלות

ולפי דברי הרמב"ן שמות יג-טו שהבאתי לעיל מתאים מש"כ בחיבורי שמחת יעבץ החדש על הגדה של פסח בזה"ל: והנה ליל ט"ו ניסן שהוא זמן גאולה וגם זמן אמונה (בזוה"ק נקראה מצה בשם מיכלא דמהימנותא) שהרי קבלת עול מלכות שמים בנוי על קרא של אנכי... אשר הוצאתיך מארץ מצרים, מתאים מאד שכל יהודי יתבונן ביסודות האמונה. והמתבונן יראה שמהגדה של פסח נכללו י"ג עקרים אלו לכהפ"ח באופן רמז. ונראה להציעם ולבארם: (א) מציאות הבורא: כל הלל הגדול. (הלל) וא-לדינו בשמים כל אשר חפץ עשה. נשמת.

(ב) אחדותו: (מעשה ברבי אליעזר) הגיע זמן קריאת שמע. (ארמי) אני ה' אני הוא ולא אחר. (נשמתי) ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע... אין לנו מלך אלא אתה וכו'... אחד מי יודע וכו'.

(ג) שלילת הגשמיות ממנו: (רבן גמליאל) על שום שפסח הקב"ה. (הלל) מי כה' א-לדינו המגביהי לשבת וכו'... למה יאמרו הגוים... עצביהם כסף וזהב... פה להם...

(ד) הקדמות, (נשמתי) מן העולם ועד העולם אתה א-ל... א-לדי הראשונים והאחרונים...

(ה) שראוי לעבדו ולרוממו... ואין עושים כן למה שלמטה ממנו... (לפיכך) אנחנו חייבים להודות להלל... למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו... (הלל) לך אזבח זבח תודה...

אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לו את התורה דינו... ונתן לנו את התורה. (בכל אלה מקומות בא "התורה" בה"א הידיעה להורות שזאת התורה היא התורה הנתונה לנו ודו"ק).

ט) הבטול שתורת משה לא תבטל... ולא יתוסף בה ולא יגרע ממנה... (עבדים היינו) אפילו... כולנו יודעים את התורה מצוה עלינו... (ואם אפשר שתשתנה מאי רבותא). (חכם) חכם מה הוא אומר "מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה ה' א-לדינו אתכם... רשע מה הוא אומר" מה העבודה הזאת לכם" לכם ולא לו (כנראה שבוזה פליגי שהחכם יודע שהתורה אינה משתנית ורוצה ללמוד המצוות אשר צוה אתכם מפני שלא ישתנו והרשע אומר "לכם" שכבר נשתנו. (ברהמ"ז) ועל בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו (כמו שהברית אינו משתנה ה"ה התורה). (אחד מי יודע) ששה סדרי משנה חמשה חומשי תורה (נמנו בין דברים שאינם משתנים).

י) שהוא יודע מעשה בני אדם ולא הזניחם... ואמר וירא ה' כי רבה וגו'... (ארמי) "וישמע ה' אל קלנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו"... "וירא את ענינו... וירא א-לדים את בני ישראל וידע א-לדים".

יא) שהוא משלם גמול למי שמקיים מצוות התורה ומעניש מי שעובר על אזהרותיה. (ברוך שומר) ברוך שומר הבטחתו לישראל... וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. (ארמי) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים. (עשר מכות) דם וכו'.

יב) ימות המשיח. (מעשה בר"א) כל ימי חיך להביא לימות המשיח (ברהמ"ז) וזכרון משיח בן דוד עבדך... הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח.

יג) תחיית המתים. (ר"ג) על שום האמונה הנאמנה / קאהן, דוד בן צבי משה [עמוד 22] {1396373}

שפסח... ואת בתינו הציל (הרי שהוא שולט על מלאך המות). (הלל) כי חלצת נפשי ממות... אתהלך לפני ה' בארצות החיים. (חד גדיא) ואתא הקדוש ברוך הוא ושחט למלאך המות. עכ"ל.

ומתאים מאד שעקרי האמונה שנקבעו בלבבות בני ישראל ע"י יציאת מצרים וכנ"ל. יתבארו ע"י אמירת ההגדה בליל פסח. ואולי שימש למקור למסורה זו של י"ג עיקרים אם באמת ישנה מסורה. ומצה נקראת בזוה"ק מיכלא דמהימנותא.

מלבד שהרמב"ם תפס שישנם עיקרי אמונה נקט הרבה מהם בתור מצוות ביד החזקה שלו בהלכות יסודי התורה ובהלכות תשובה (עיין בנספחים שנו"נ במה שקבע יותר מהם בהלכות תשובה מבהלכות יסודי התורה) ובספר המצוות שלו בשרש ט' חלק המצוות לארבעה סוגים ואחד מהם דעות.

ועיין לשונו בפ"ב מהלכות ע"ז ה"ג ולא ע"ז בלבד הוא שאסור להפנות אחריה במחשבה אלא כל מחשבה שהוא גורם לו לאדם לעקור עיקר מעיקרי התורה מוזהרין אנו שלא להעלות על לבנו ולא נסיח דעתנו לכך ונחשיב ונמשוך אחר הרהורי הלב.

והנה רב חסדאי קרשקש באור ה' (מאמר ב' כלל ה' פ"ה) ערער על מה שאין האדם בעלים על הרהורים (והביא מה שאמרו ביומא כט,א שהרהור עבירה קשה מעבירה עיין שם מש"כ בזה אמנם מצינו שהתורה צותה על הרהורים בלא תתאוה וכן "פן יש בכם איש שלבבו פונה היום" ועיין קידושין מ,א שבעבודה זרה האדם נענש על מחשבת ע"ז ועיין בראשית רבה פל"ד-יא "לבם של צדיקים מסור בידם" ועיין חזקוני בראשית יז-יז). אבל הלא דרשו חז"ל (ברכות יב,ב) מ"לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם"